

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 541

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 november 2021

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), het verslag aan van de Raad voor Concurrentievermogen (RvC) van 28 en 29 september 2021. De Raad bestond uit een onderdeel interne markt en industrie en een onderdeel onderzoek.

De Raad sprak op 28 september over onderzoek. De Raad nam conclusies aan over de mondiale benadering van onderzoek en innovatie en debatteerde over het bestuur en de implementatie van de vernieuwde Europese Onderzoeksruimte (ERA).

De Raad sprak op 29 september over de interne markt en industrie. De Raad debatteerde in de ochtend over het Fit-for-55-pakket en versnelling van de groene transitie vanuit een perspectief van de industrie. In de middag debatteerde de Raad over hoe toekomstig beleid de interne markt kan versterken en het concurrentievermogen van de EU kan verbeteren.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
S.A. Blok

Verslag Raad voor Concurrentievermogen op 28 en 29 september 2021

De Raad voor Concurrentievermogen (RvC) stond op 28 september in het teken van het onderdeel onderzoek en op 29 september van het onderdeel interne markt en industrie. Op 28 september heeft de Raad ingestemd met de Raadspositie over een Richtlijn publieke *country-by-country-reporting*.¹

Onderzoek

Raadsconclusies over de mondiale benadering van onderzoek en innovatie

Aanname

De Raad stemde in met de Raadsconclusies over de mondiale benadering van onderzoek en innovatie (O&I). Nederland heeft de Raadsconclusies gesteund en benadrukte in zijn interventie dat openheid een essentieel onderdeel is van internationale samenwerking, waarbij gestreefd dient te worden naar een gelijk speelveld. Onder de lidstaten was er brede consensus over het belang van de Raadsconclusies. De lidstaten gaven aan dat internationale samenwerking in O&I belangrijk is om nieuwe excellente kennis te ontwikkelen, om het Europese concurrentievermogen te versterken en om maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Hierbij werden wederkerigheid, samenwerking op basis van gedeelde waarden en een goede balans tussen openheid en het bewaken van de EU-belangen, kennis, waarden en weerbaarheid aangeduid als belangrijke onderdelen die terugkomen in de Raadsconclusies. Daarbij onderstreepten verschillende lidstaten net als Nederland het belang van het devies: zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig. Verder werd de stimulans voor gendergelijkheid door verschillende lidstaten uitgelicht als een belangrijk onderdeel van de Raadsconclusies. Tot slot werd het belang onderstreept van voortzetting van samenwerking met historische vertrouwde partners uit derde landen, zoals het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

Bestuur en implementatie van de Europese Onderzoeksruimte

Beleidsdebat

De Raad debatteerde over het bestuur en implementatie van de vernieuwde Europese Onderzoeksruimte (ERA). De lidstaten werd onder andere gevraagd hoe het politiek eigenaarschap van de ERA versterkt kan worden en hoe stakeholders en derde landen betrokken moeten worden bij het toekomstige bestuur van de ERA.

Eurocommissaris Gabriel benadrukte dat de ERA belangrijk is om de digitale en groene transitie te bewerkstelligen en om het Europese concurrentievermogen te versterken. Daarbij is het essentieel te komen tot een herijkt bestuur passend bij de vernieuwde ERA. Ook gaf zij aan dat verschillende ERA gremia elk een eigen verantwoordelijkheid kennen en dat de Raad daarbij het besluitvormende orgaan blijft. Volgens Eurocommissaris Gabriel kan een periodieke informele ministeriele conferentie behulpzaam zijn als onderdeel van het bestuur. De Eurocommissaris herhaalde dat het implementeren van de vernieuwde ERA vraagt om voldoende investeringen in O&I. Het betrekken van de stakeholders bij het bestuur van de ERA ziet de Eurocommissaris als essentieel, zowel op Europees als nationaal niveau. Ook gaf ze aan het belangrijk te vinden derde landen te betrekken bij de implementatie van de ERA.

¹ Standpunt van de Raad in eerste lezing, met het oog op de vaststelling van een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU wat betreft de openbaarmaking van informatie over de winstbelasting door bepaalde ondernemingen en bijkantoren. ST 9722/21.

De lidstaten onderstreepten het belang van politieke commitering voor de ERA. Benadrukt werd dat rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende ERA gremia duidelijk afgebakend moeten worden in het herijkte bestuur. Hierbij moet de vorm de functie volgen. Aanvullend gaven veel lidstaten aan dat in het geheel de administratieve lasten (van bestuur, implementatie, monitoring en evaluatie) beperkt moeten worden en dat er gestreefd moet worden naar gestroomlijnd, efficiënt en effectief bestuur. De lidstaten beaamden verder het belang van het (tijdig) betrekken van relevante stakeholders (onder andere burgers, bedrijven en instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek). Ze gaven daarbij wel aan dat tijdige betrokkenheid van stakeholders belangrijk is, maar dat beslissingsbevoegdheid hier niet bij past. Veel lidstaten gaven aan dat zij op nationaal niveau, en op een bij hun nationale context passende wijze, al in gesprek zijn met hun stakeholders en dat hier goede synergie gevonden kan worden met de ERA. Aangaande het betrekken van derde landen bij het bestuur van de ERA waren de lidstaten van mening dat dit belangrijk is, zeker daar waar het historische of vertrouwde partners met gedeelde waarden betreft. Enkele lidstaten spraken hun voorkeur uit voor het beperken van de samenwerking op het bestuur van de ERA tot met Horizon Europe geassocieerde landen. Andere lidstaten vroegen juist aandacht voor het niet op voorbaat uitsluiten van landen en om vooral per geval te bezien op welke wijze betrokkenheid van een derde land goed vorm kan krijgen.

Nederland heeft ingebracht dat politiek draagvlak voor de vernieuwde ERA belangrijk is en dat ministeriële conferenties hier een rol kunnen spelen, maar dat vooral gebruik gemaakt moet worden van bestaande structuren. Het betrekken van stakeholders is belangrijk en Nederland heeft daar een lange traditie in. Nederland heeft onderstreept dat samenwerking met derde landen in de ERA belangrijk is en dat per geval bekeken moet worden hoe samenwerking logisch kan worden vormgegeven.

Diversenpunt Associatie van derde landen met Horizon Europe Toelichting

Eurocommissaris Gabriel gaf een toelichting op de stand van zaken van de associatie van derde landen met Horizon Europe. In categorie a (Europese Economische Ruimte) is de associatie van IJsland en Noorwegen inmiddels afgerond. Voor categorie b (kandidaat lidstaten) en categorie c (nabuurship) zijn de gesprekken afgerond met elf landen. Gesprekken vinden nog plaats met Turkije, Israël, Tunesië en Marokko. Voor categorie d (overige derde landen) is er onderhandeld met de Faeröer Eilanden met de inzet dit spoedig af te ronden. Associatie van het Verenigd Koninkrijk is een prioriteit en dit loopt via het handelsakkoord tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk. De gesprekken met Zwitserland zijn vertraagd doordat Zwitserland de onderhandelingen over de raamwerk-overeenkomst met de Unie heeft gestaakt. Met Canada vinden verkennende gesprekken plaats over associatie. Verder hebben Singapore, Zuid-Korea, Nieuw-Zeeland en Japan interesse getoond in samenwerking op O&I met de Europese Unie en in associatie met Horizon Europe.

Diversenpunt Geïstitutionaliseerde Europese Partnerschappen Toelichting

Het voorzitterschap lichtte toe dat de Raad dicht tegen een akkoord aanzit op de verordening voor de geïstitutionaliseerde partnerschappen onder

Horizon Europe². Aanname is voorzien tijdens de Raad voor Concurrentievermogen van november. Het voorzitterschap voorziet op het partnerschap voor Metrologie³ een akkoord op korte termijn.

Diversenpunt Virtuele conferentie «Verdiepen van de ERA door gendergelijkheid» (8–9 juli 2021) en «Ljubljana Verklaring» over gendergelijkheid in onderzoek en innovatie

Toelichting

Het voorzitterschap presenteerde de «Ljubljana Verklaring» over het verdiepen van de ERA door gendergelijkheid. Het voorzitterschap roept de lidstaten op om de verklaring te ondersteunen en om gendergelijkheid integraal onderdeel uit te laten maken van O&I en zo gendergelijkheid te versterken en versnellen. In reactie gaf een groot aantal lidstaten, waaronder Nederland, aan de «Ljubljana Verklaring» te verwelkomen.

Interne markt en industrie

Fit-for-55-pakket vanuit industrieel perspectief

Beleidsdebat

Op 29 september sprak de RvC, onderdeel interne markt en industrie, over het Fit-for-55 (FF55)-pakket. Vicevoorzitter van de Commissie Šefčovič benadrukte dat een snelle uitwerking van de Green Deal vanwege de voortrekkersrol van de EU een goede *business case* is voor het Europese bedrijfsleven. Hij gaf aan dat voor de groene transitie een goed werkend emissiehandelssysteem (ETS), het nieuwe mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens (CBAM), een goede infrastructuur voor alternatieve brandstoffen en een ambitieuze benadering van onderzoek en innovatie (O&I) belangrijk zijn. Šefčovič benoemde dat de groene transitie met name voor de energie-intensieve industrie, zoals de staalindustrie, een grote uitdaging is. Šefčovič benadrukte dat de EU ongewenste afhankelijkheden van strategische grondstoffen moet verminderen. Daarnaast kondigde hij de inmiddels gepubliceerde *toolbox*⁴ aan die de EU en de lidstaten kunnen gebruiken om het onmiddellijke effect van energieprijstijgingen aan te pakken.

Tijdens het debat benadrukten veel lidstaten het belang van de betrokkenheid van de RvC bij verdere uitwerking van het FF55-pakket, gelet op de grote impact van de voorstellen op de industrie. Veel lidstaten benadrukten dat de verduurzaming niet alleen uitdagingen biedt, maar ook grote kansen op het gebied van innovatieve en duurzame producten. Hierbij moet aandacht zijn voor het mkb. Veel lidstaten gaven aan dat het concurrentievermogen van de EU niet uit het oog moet worden verloren bij de verdere uitwerking van het FF55-pakket.

Een groep lidstaten wees op het belang van *Important Projects of Common European Interest* (IPCEI's), specifiek voor waterstof, om de weerbaarheid van de EU te vergroten. Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, wees er daarbij wel op dat deze IPCEI's gericht moeten zijn op het stimuleren van innovatie en niet het gelijk speelveld op de interne markt mogen verstoren.

Een klein aantal landen toonde zich tegenstander van het opnemen van kernenergie in de taxonomie voor duurzame investeringen. Een aantal landen benadrukte juist het belang van technologie-neutraliteit.

² Kamerstuk 22 112, nr. 3069.

³ Kamerstuk 22 112, nr. 3075.

⁴ Mededeling van de Commissie. «De stijgende energieprijzen aanpakken: een toolbox met initiatieven en steunmaatregelen». COM(2021) 660 final.

Tot slot vroeg een aantal lidstaten aandacht voor een mogelijke relatie tussen verduurzaming, de hoge energieprijzen en het draagvlak onder de bevolking.

Nederland heeft nogmaals het belang aangegeven van snelle implementatie van de update van de industriestrategie. Ten aanzien van het FF55-pakket heeft Nederland het belang van CBAM en ETS benadrukt en aangegeven dat er synergie bereikt kan worden tussen klimaatbeleid en versterking van de circulaire economie. Nederland heeft tijdens de Raad de Commissie opgeroepen om heldere staatssteunkaders voor de transitie van de energie-intensieve industrie en heeft het belang van waterstof hierbij benadrukt.

Betere regelgeving ter versterking van de interne markt

Beleidsdebat

Vicevoorzitter van de Commissie Šefčovič benadrukte in het beleidsdebat over betere regelgeving ter versterking van de interne markt het belang van impact assessments. Allereerst deed Šefčovič een aantal concrete suggesties voor betere regelgeving. Zo nodigde hij lidstaten uit om goede inhoudelijke inbreng te blijven leveren op Commissievoorstellen. Daarnaast gaf hij aan dat lidstaten er goed aan zouden doen om bij amendementen die een voorstel significant wijzigen, ook een impact assessment aan te leveren.

De Commissaris gaf aan dat de Commissie in impact assessments ook rekening zal houden met sociale en milieudoelen. De vicevoorzitter benadrukte dat een goede implementatie en handhaving van interne-marktregelgeving van groot belang zijn en benadrukte de rol van lidstaten om obstakels weg te nemen. Dit punt werd door een aantal lidstaten, waaronder Nederland, actief gesteund.

Veel lidstaten, waaronder Nederland, gaven aan voorstander te zijn van het door de Commissie in haar mededeling voorgestelde *one-in-one-out* principe.⁵ Een klein aantal lidstaten wees op de risico's van een dergelijke benadering en benadrukte maatschappelijke uitdagingen waar regelgeving voor nodig is.

Veel lidstaten benoemden dat een goede werking van de interne markt, zonder onnodige belemmeringen, een verantwoordelijk van zowel Commissie als lidstaten is. Een aantal lidstaten noemt de belangrijke rol van de Taskforce Interne-markthandhaving (SMET) bij het wegnemen van belemmeringen. Nederland benadrukte de sturende rol van de RvC hierbij en gaf aan dat ook de interne markt voor diensten aandacht verdient. Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, benadrukte dat nieuwe regelgeving rekening moet houden met de effecten daarvan op innovatie en het mkb.

Nederland heeft verder aangegeven dat een goed werkend Europees systeem voor normalisatie van belang is voor het toekomstige concurrentievermogen van de EU. Ook benadrukte Nederland dat het van belang blijft om goed gebruik te maken van instrumenten als consultaties, evaluaties en impact assessments.

⁵ Zie BNC-fiche over de Commissiemededeling «Samen zorgen voor Betere Regelgeving». Kamerstuk 22 112, nr. 3131.

Diversenpunt verslag Taskforce Interne-markthandhaving (SMET) *Toelichting*

De Commissie presenteerde het jaarrapport SMET.⁶ Zowel de Commissie als het voorzitterschap gaven aan dat het van belang is dat lidstaten hier ook op ministerieel niveau bij betrokken zijn.

Diversenpunt innovatiegericht inkopen *Toelichting*

Griekenland presenteerde, mede namens Cyprus, Luxemburg en Italië een verklaring over innovatief inkopen.⁷ Griekenland gaf aan dat de publieke sector innovatief inkopen (strategisch) kan inzetten om verandering te realiseren in de richting van de duurzame en digitaal transitie en economisch herstel.

Diversenpunt Eengemaakt Octrooigerecht *Toelichting*

Het Sloveense voorzitterschap gaf een toelichting⁸ over de voortgang van de inwerkingtreding van het Europees octrooipakket. Het Europees octrooipakket bestaat uit de oprichting van het Eengemaakt Octrooigerecht op basis van het Rechtspraakverdrag en de introductie van het unitair octrooi.⁹ Sinds de goedkeuring van het Rechtspraakverdrag door Duitsland en Slovenië is nog slechts instemming nodig van één EU-lidstaat voordat de periode van voorlopige toepassing van het verdrag kan starten.

Rectificatie beantwoording Schriftelijk Overleg Raad voor Concurrentievermogen

De beantwoording van een vraag van de leden van de VVD-fractie over de twee *Important Projects of Common European Interest* (IPCEI's) Micro-elektronica 2 en Cloud I&S wekt de indruk dat alle bedrijven op het moment van schrijven projectvoorstellen in kunnen dienen. Deze mogelijkheid zal echter alleen bestaan voor bedrijven die aan de eerdere interessepeilingen hebben deelgenomen.

⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11965-2021-INIT/en/pdf>.

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11908-2021-INIT/en/pdf>.

⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12098-2021-INIT/en/pdf>.

⁹ Zie BNC-fiche «Mededeling Actieplan Intellectueel Eigendom». Kamerstuk 22 112, nr. 3017.